

### **Список використаних джерел**

1. Хачатурян Т. Х. Актуальні проблеми притягнення до міжнародно-правової відповідальності держав за скоєння міжнародних злочинів у ретроспективі сторіччя геноциду вірменського народу. *Проблеми міжнародних відносин*. 2015. Ви. 10–11. С. 15–176.
2. Журбелюк Г. В. Вірменський геноцид 1915 р. і голодомор в Україні у контексті міжнародно-правового визнання. *Наук. зап. НаУКМА. Сер. : Юрид. науки*. 2010. Т. 103. С. 25–29.
3. Міжнародне право: навч.-метод. пос. для студентів юридичного факультету / К. Ю. Фіщенко, В. Х. Ярмакі, М. К. Гопич. Одеса : ОДУВС, 2015. 286 с.
4. У Страсбурзі вирішили: заперечення геноциду вірмен не злочинне. *Закон і бізнес*. URL: [https://zib.com.ua/ua/46986-espl\\_zaperechennya\\_genocidu\\_virmen\\_-\\_ne\\_zlochin.html](https://zib.com.ua/ua/46986-espl_zaperechennya_genocidu_virmen_-_ne_zlochin.html) (дата звернення: 12.11.2021).

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент, завідувачка кафедри Турченко О. Г.*

### **КОТИС ВІТА ЯРОСЛАВІВНА**

Західноукраїнський національний університет

#### **ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ШКОДУ, ЗАВДАНУ ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ**

В умовах настання нової епохи розвитку людства, технології, у функціонуванні яких беруть участь роботизовані механізми та штучний інтелект (далі – ШІ), можуть стати каталізатором нової індустріальної революції, яка торкнеться усіх сфер суспільних відносин. Так, на даному етапі розвитку ШІ може аналізувати певні процеси та на основі цих даних приймати рішення, які сьогодні є підконтрольними людині. Проте, аналізуючи розвиток продуктивності обробки інформації, в майбутньому такі технології можуть виходити з-під її контролю.

Навіть незначні збої в алгоритмі роботи ШІ можуть призвести до невідворотних негативних наслідків для третіх осіб. Тому сьогодні гостро постають питання як правового регулювання притягнення до відповідальності за шкоду, завдану у зв'язку з використанням робототехніки, так і питання чи може ШІ нести відповідальність самостійно, чи такий обов'язок покладається лише на людину. Вирішення даних питань залежить від визнання правового статусу таких технологій як об'єкта, чи як суб'єкта суспільних відносин, що, в свою чергу, припускаємо, може залежати від рівня розвитку ШІ.

Досвід багатьох країн та діяльність міжнародних організацій свідчить про те, що правове регулювання відносин людей та ІШ вже знаходить своє відображення у нормативно-правових актах.

Так, у Резолюції 2015/2103 (INL) Європейського парламенту від 16 лютого 2017 р. з рекомендаціями Європейської комісії щодо цивільно-правового регулювання робототехніки, яка не є загальнообов'язковим актом, вказується, що на даному етапі розвитку технологій, ІШ доцільно визнавати лише об'єктом суспільних відносин та наголошено на неможливості притягнення ІШ до відповідальності за дії, що спричинили шкоду третім сторонам [2]. У Резолюції зазначено, що відповідальність може покладатися на одного із «агентів», до яких включають виробника, оператора, власника або користувача ІШ. При цьому, найважливішим критерієм для встановлення такого роду відповідальності є доведення факту, що «агент» міг передбачити та запобігти таким шкідливим наслідкам. Також пропонується впровадження системи страхування ІШ, на зразок тієї, що використовується для транспорту, в рамках якої «агенти» таких технологій будуть зобов'язані здійснювати страхування потенційної шкоди від їх використання [2].

Європейський Парламент взяв до розгляду проект резолюції про правовий статус роботів, в якому запропонував встановити суб'єктність технологій з використанням ІШ під назвою «електронна особа», яка в майбутньому може бути наділена притаманними саме їй правами та обов'язками. Проте сьогодні дане поняття є умовним та позначає роботів із високорозвиненим інтелектом, які мають тільки фізичне перевтілення [6].

У Законі Естонії про дорожній рух ІШ є не суб'єктом, а об'єктом правових відносин і повну відповідальність за його дії, несе власник, або особа що ним керує. Водночас, в даному нормативно-правовому акті є певні показові елементи, які не заперечують ідею надання правосуб'єктності ІШ у майбутньому. Так, у законі вказано, що самохідному роботу забороняється перевозити тварин та людей, встановлюються конкретні правила знаходження на проїжджій частині саме для нього, та обов'язок поступатися дорогою іншим учасникам дорожнього руху. На практиці ці зобов'язання розраховані на власника, або на того, хто керує цим роботом, проте технології з використанням ІШ вже згадують в нормативно-правових актах, наділяють обов'язками та відповідальністю, і надалі, з розвитком технологій, такі юридичні кроки можуть ставати ще більш вагомими.

Сьогодні дедалі частіше звучать припущення, що технології з використанням ІШ можуть бути як об'єктом, так і суб'єктом суспільних відносин. Так, американський науковець Віллік виступає за надання ІШ статусу юридичної особи, наголошуючи на тому, що юридичні особи – це штучні конструкції, які теж створені

людиною [7]. Порівнюючи їх, вчений зазначає, що юридична особа це суб'єкт цивільних відносин, який являє собою майно, але, на відміну від ІІІ, їй надано правосуб'єктність. Проте, контраргументом може слугувати те, що юридична особа, хоча і наділена правосуб'єктністю, управління нею здійснюється колегіально або ж одноособово людиною (тобто людиною може контролювати діяльність юридичної особи) [8]. Відповідно, ІІІ, отримавши аналогічний правовий статус як у юридичної особи, хоча і зможе нести загальну цивільну відповідальність за порушення своїх зобов'язань, проте чи буде управління ним здійснюватися виключно людиною і чи зможе людина контролювати дії ІІІ?

Сьогодні доведення вини ІІІ та покладання на нього відповідальності за свої дії виглядає менш ніж можливо. Адже в той час, коли людина на свій розсуд порушує встановлені правила, штучно створений механізм слідує лише закладеній виробником програмі та, відповідно, не має свободи вибору та свободи волі, що вказує на його недієздатність та неможливість нести відповідальність за свої дії.

Сьогодні, на етапі сприйняття ІІІ як об'єкта правовідносин доцільно використовувати схему «розробник-власник-користувач», за якою відповідно до концепції розподілу відповідальності в залежності від ступеня вини, такі заходи повинні застосовуватися до осіб, які надали таким технологіям дозвіл на вчинення певних дій. ІІІ може завдати шкоди іншій особі через збій в програмі, несправність приладу, недоліки програмного коду, відповідальність за яку повинен нести виробник такої технології, а не ІІІ особисто. Власники, які можуть розширити чи звужити коло повноважень ІІІ також можуть нести відповідальність у разі доведення їх вини [9].

Проте, аналізуючи розвиток технологій з використанням ІІІ, не викликає сумнівів, що на певному етапі їх розвитку процес прийняття рішення роботом можна буде розглядати як акт поведінки людини, а відповідно – він зможе бути наділений правосуб'єктністю, що в майбутньому стане важливим викликом для правотворців. У такому випадку надзвичайно важливим є те, щоб рівень автономії ІІІ на законодавчому рівні зважено контролювався людиною, оскільки дані технічні засоби повинні слугувати лише інструментом та допомагати людині, а не ставати їй конкурентом чи повністю рівним суб'єктом суспільних відносин.

### ***Список використаних джерел***

1. Бондаренко А. Искусственный интеллект против человечества: Маск, Хокинг и Возняк предупреждают, что пора остановиться. AIN.UA. 27.07.2015. URL: <http://ain.ua/2015/07/27/593911>
2. Європейська етична хартія про використання штучного інтелекту в судових системах, прийнята Європейською Комісією з ефективності правосуддя на 31 пленарному засіданні (Страсбург, 3–4 грудня 2018 р.).

3. Карчевский В. П. Человек и робот. Развитие процессов обучения. Искусственный интеллект. 2012. № 4. С. 43–52.
4. Ларина О. С., Овчинский В. С. Штучний інтелект. Етика і право. Москва : Книжный мир, 2020. 192 с.
5. Понкін І. В., Редькіна А. І. Искусственный интеллект с точки зрения права. *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия : Юридические науки*. 2018. Т. 22. № 1. С. 91–109.
6. Резолюция Европарламента от 16 февраля 2017 года 2015/2013(INL) P8\_TA-PROV(2017)0051. URL: [https://roboправо.ru/riezoliutsiia\\_ies](https://roboправо.ru/riezoliutsiia_ies)
7. Willick, S., 1983. “Artificial Intelligence: Some Legal Approaches and Implications”. *AI Magazine*, 4(2). P. 5–16.
8. Марценко Н., Кучарська Х. Перспективи визнання нових суб'єктів цивільних прав (правовідносин). *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. Вип. 3. С. 146–152.
9. Martsenko N. Determining the place of artificial intelligence in civil law. *Studia Prawnoustrojowe*. 2020. (47). <https://doi.org/10.31648/sp.5279/>

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри Марценко Н. С.*

### **ТОЩАКОВА АННА СЕРГІЙВНА**

Національний університет «Одеська юридична академія»

### **ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

Питання боротьби з кіберзлочинністю актуальне, впродовж багатьох років. Це питання обговорюються в роботах українських та зарубіжних політичних та громадських діячів, наприклад: А. Войціховський, Н. Савчук, О. Островий, І. Нуруллаєв, В. Овчинський, О. Балусева, К. Шахбазян, А. Segura-Serrano.

Із запровадженням новітніх інформаційних технологій розвиток науково-технічного прогресу спричинив появі нових видів злочинів, і в тому числі до протиправного втручання в роботу електронно-обчислювальних машин, комп'ютерних мереж та систем, крадіжок, привласнення, маніпуляції комп'ютерної інформації, а тому це підсумовується як небезпечне антисоціальне явище під назвою «кіберзлочинність».

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяв формуванню кібернетичного простору, який здійснює значний вплив на соціально-економічне становище держав та їх національну безпеку. Однак, інформаційні технології не тільки відкривають певні можливості для розвитку країни, але й створюють ряд викликів та загроз, які активізуються з поширенням таких технологій у політичній, соціальній та